

تاریخ آبادان

ژئوفیزیک

جلد اول

سید عارف موموی

سرشناسه: موسوی، سیدعارف، ۱۳۵۳

عنوان و نام پدیدآور: تاریخ آبادان / سیدعارف موسوی.

مشخصات نشر: تهران: شمیم یاس ولایت، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ج ۴: (مصور رنگی).

شابک جلد ۱: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۶۸-۰۳-۶

شابک دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۶۸-۰۷-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

مندرجات: ج ۱. ژئوفیزیک - ج ۲. سیاست و حکمرانان - ج ۳. انقلاب، عهدنامه ها و نفت - ج ۴. جنگ، شاخصه های فرهنگی.

موضوع: آبادان

رده بندی کنفره: ۱۳۹۳ م ۲۶۸ ب ۲۰۷۱/ DSR

رده بندی یوبی: ۹۵۵/۵۳۷۶

شماره کتابشناسی ملی: ۳۴۹۶۴۸۲

انتشارات موسسه فرهنگی
شیرین یاس ولایت

شناسنامه کتاب:

نام کتاب: تاریخ آبادان - ژئوفیزیک

نویسنده: سید عارف موسوی

ناشر: موسسه فرهنگی شمیم یاس ولایت

تنظیم و طرح جلد: احسان سلیمان

صفحه آرا: مهندس سهیلا تفنگچی مهیار

نوبت چاپ: اول

تاریخ چاپ: ۱۳۹۳

شمارگان: ۲۰۰۰

تعداد صفحات: ۷۳۳

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۶۸-۰۳-۶

شابک دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۶۸-۰۷-۴

نشانی: تهران، خیابان ولیعصر، بعد از پل پارک وی، خیابان شهید فیاضی (فرشته سابق)، جنب درمانگاه

فرشته، طبقه اول، پلاک ۱۴۸

فهرست

۹	فهرست
	مقدمه
۳۴	فصل اول
۳۴	وجه تسمیه ی آبادان و آبادان در روایات اسلامی
۳۵	وجه تسمیه ی آبادان
۳۶	۱- عباد متوسر
۳۶	۲- پادگان نظامی عباد بن حصین جبلی
۳۷	فتح عین التمر
۳۹	غلام مسیب فرازی
۴۰	حاجب مخصوص خلیفه
۴۳	عبادان یک منطقه وقفی است
۴۶	۳- نخستین خانقاه صوفیه
۵۱	عبد الواحد بن زید بصری و عبادان
۵۱	سهل تستری و عبادان
۵۳	پرهیزکار عبادانی
۵۳	عبدالرحیم اصطخری و عبادان
۵۵	بشر حافی و عبادان
۵۶	زاویه - رباط - خانقاه
۵۸	۴- قبیله بنو عباد
۵۸	۵- اوپاتان

۶- آبادان اردشیر باستانی

آبادان در روایات اسلامی

منابع

فصل دوم

شهرستان آبادان و موقعیت جغرافیایی

موقعیت جغرافیایی و شرایط طبیعی آبادان از گذشته تا امروز

فاصله شهر تا خلیج فارس

بهشت بهره

شرایط اقلیمی آبادان

طول و عرض جغرافیایی

فانوس دریایی خشبات

موقعیت جغرافیایی و تقسیمات کشوری (شهرستان آبادان امروز)

جغرافیای طبیعی شهرستان آبادان امروزی - توپوگرافی

زمین شناسی

تکتونیک و زلزله خیزی

ژئومرفولوژی

اقلیم

بررسی عناصر اقلیمی: دما

بارش

رطوبت نسبی

فشار

۱۲۲	باد
۱۲۵	بادهای آبادان
۱۲۶	طبقه بندی اقلیمی شهرستان بر اساس روش کوپن
۱۲۶	طبقه بندی اقلیمی شهرستان بر اساس روش دومارتن
۱۲۷	منابع آب - آبهای سطحی
۱۲۷	رودخانه ی کارون (آب بهشت آباد، شطیط)
۱۲۸	وجه تسمیه رود کارون
۱۳۰	تغییر مسیر کارون
۱۳۰	اروند رود
۱۳۷	بهمنشیر
۱۳۷	آبهای زیر زمینی
۱۳۹	تصاویر
۱۴۲	منابع
۱۵۲	فصل سوم
۱۵۲	پوشش گیاه و مراتع و گونه های جانوری
۱۵۳	خاک شناسی
۱۵۷	پوشش گیاهی
۱۵۸	گونه های درختی آبادان
۱۷۱	درختچه ها و بوته ها در آبادان
۱۷۷	علف های آبادان
۱۸۲	گلهای آبادان

۱۸۷	سبزیجات آبادان
۱۹۰	مراعات
۱۹۱	گونه های جانوری در جزیره ی آبادان
۱۹۱	گونه های دریایی آبادان
۱۹۱	۱- ماهی های خوراکی
۱۹۶	۲- ماهی های غیر خوراکی
۱۹۷	۳- ده زیستان
۱۹۸	پرندگان در آبادان
۲۰۲	پستانداران
۲۰۵	خزندگان
۲۰۶	حشرات
۲۰۷	تصاویر
۲۱۶	منابع
۲۱۷	فصل چهارم
۲۱۷	جغرافیای انسانی و ساختار اجتماعی
۲۱۸	جغرافیای انسانی
۲۲۳	جمعیت آبادان
۲۳۲	مهاجرت به آبادان
۲۳۵	خصوصیات جمعیتی
۲۳۹	اشتغال در آبادان
۲۴۹	آموزش و پرورش در آبادان

- ۲۴۹ پیدایش آموزش و پرورش دولتی در آبادان
- ۲۵۰ آموزش و پرورش شرکت نفت
- ۲۵۲ آموزشگاه های آبادان - کودکان های آبادان
- ۲۵۳ دبستان های آبادان
- ۲۶۳ دبیرستان های آبادان
- ۲۶۶ وضعیت سواد در آبادان
- ۲۷۰ مراکز آموزش عالی در آبادان
- ۲۷۰ ۱ - دانشکده فنی آبادان
- ۲۷۱ تاریخچه ی دانشگاه صنعت نفت در آبادان (دانشکده ی سابق نفت)
- ۲۷۵ ۲ - آموزشگاه عالی پرستاری شرکت نفت
- ۲۷۶ ۳ - دانش سرای راهنمایی آبادان
- ۲۷۶ ۴ - آموزشگاه پرستاری ۲۵ شهریور
- ۲۷۶ ۵ - آموزشکده شبکه بهیاری و بهزیستی
- ۲۷۶ آموزش های مکاتبه ای
- ۲۷۷ رفتن به دیگر دانشگاه های ایران
- ۲۷۸ رفتن به خارج برای ادامه ی تحصیل
- ۲۸۰ بهداشت و درمان در آبادان - پیدایش سیستم بهداشتی در آبادان
- ۲۸۳ توسعه بهداشت در آبادان
- ۲۸۵ مبارزه گسترده بهداشتی
- ۲۸۵ تلاش برای هم سنگ شدن بهداشت و درمان شهری و شرکت نفت
- ۲۸۷ مراکز بهداشتی و درمانی

- ۲۸۹ محله های مسکونی آبادان - محله های مسکونی غیر شرکت نفتی
- ۲۹۰ وضعیت سکونت در شهر آبادان
- ۲۹۳ وجوه تسمیه ی برخی محلات آبادان
- ۲۹۳ بریم
- ۲۹۴ احمد آباد
- ۲۹۵ چادر آباد
- ۲۹۵ کاغذ آباد
- ۲۹۶ کوادر شلو
- ۲۹۶ سوگ العریان
- ۲۹۷ نخلستان نشینی در آبادان
- ۲۹۸ مسکن شرکت نفتی
- ۳۰۱ مسکن مناطق غیر شرکت نفتی
- ۳۰۳ مسکن در نخلستان ها
- ۳۰۴ دهکده بریم، نمایشگاه نژاد پرستی
- ۳۰۶ نمای قومی و دیرینه از بافت سنتی شهر آبادان
- ۳۰۷ انگلو
- ۳۰۷ بنگلو در آبادان
- ۳۰۷ چگونگی نام گذاری منطقه بوارده آبادان
- ۳۱۰ وضعیت استقرار ساختمان های خیابان شاهپور در آبادان ۱۳۲۵ - ۱۳۵۷
- ۳۱۱ خدمتکاران عرب زبان در بنگله ها
- ۳۱۲ خانه های سازمانی

- ۳۱۲ انتقال بنگله دکتر لمب به منطقه بریم
- ۳۱۴ کفیشه
- ۳۱۵ ساخت منزل در پیروز آباد
- ۳۱۶ منازل جدید مکی آباد
- ۳۱۶ منطقه ی فیه
-
- وضعیت زیست محیطی شهروندان آبادانی از سنه ی ۱۳۲۲ تا ۱۳۲۸ و نقش
- ۳۱۷ شرکت نفت
- ۳۱۷ احیای زمین های بیادان توسط شرکت نفت انگلیس و ایران در آبادان
- ۳۱۹ تهیه خوراک و پوشاک برای شعب شرکت نفت در ایران
- ۳۲۱ بن های سهمیه
- ۳۲۳ موفقیت طرح جیره بندی در آبادان در مناقصه نفت خیز
- ۳۲۳ تهیه غلات، آسیاب کردن و توزیع
- ۳۲۴ مشکل تهیه ماهی
- ۳۲۶ چگونگی تأسیس شرکت های تعاونی توسط شرکت نفت در مردم
- ۳۲۶ تهیه و توزیع سبزی
- ۳۳۰ مزرعه ی گاوداری در آبادان - توسط آقای (سیدنی تایلر)
- ۳۳۲ شرح روزهای شهریور و اوضاع معیشتی مردم در جنگ
- ۳۳۵ پریموس وسیله ی پخت و پز
- ۳۳۶ حمل و نقل در آبادان
- وضعیت ساختمانی حفار غربی شهر سستی آبادان میراث سی ساله شرکت
- ۳۳۷ نفت انگلیس و ایران

کانال های آب در مسیر کوچه های شهر سنتی آبادان ابداعی شرکت نفت

۳۳۸ انگلیس و ایران

۳۳۹ (اوو تندو) یا آب تند گذر

۳۴۰ تأمین خوار و بار

۳۴۱ وضعیت تأمین آب آشامیدنی

۳۴۳ چگونگی تأمین یخ مردم

۳۴۴ جریان رود پالایشگاه

۳۴۵ تهدید سیل ۱۹۳۳ - خر مشهر

۳۴۷ قیر شوها

۳۵۰ انگیزه زندگی در آبادان - عوامل رفاهی و خدماتی قبل از انقلاب

۳۵۵ شهر سازی و معماری تحت مدیریت شرکت نفت ایران و انگلیس

۳۶۰ شهر شرکتی

۳۶۴ معمار و شهر ساز

۳۶۸ باغ حومه

تجدد دو مهندسی اجتماعی در شرکت - شهرک های خرمستان: نگاهی به

۳۷۴ تجربه ی آبادان و مسجد سلیمان

۳۷۶ تاریخچه ی شهرهای شرکتی در ایران

۳۷۸ مدرنیزه کردن خانوار

۳۸۰ فضای عمومی

۳۸۰ رقابت، کشمکش و شکل گیری فضاها ی شهری

۳۸۲ جمع بندی

۳۸۳	تکوین شهر آبادان
۳۸۵	روابط بخش های شهر
۳۸۶	بحران آب در آبادان
۳۹۲	تاریخچه ی شهرداری آبادان
۳۹۳	عملکرد شهرداری آبادان
۳۹۴	امام جمعه های آبادان
۳۹۹	نمایندگان مجلس
۴۰۰	فرمانداران آبادان
۴۰۱	نمایندگان شوراهای شهر آبادان
۴۰۲	شهرداران آبادان
۴۰۴	رؤسای آموزش و پرورش
۴۰۶	تصاویر
۴۳۰	منابع
۴۴۴	فصل پنجم
۴۴۴	جغرافیای اقتصادی شهرستان آبادان
۴۴۵	جغرافیای اقتصادی - راههای زمینی - دریایی شهرستان آبادان
۴۴۹	جغرافیای اقتصادی قبل از کشف نفت
۴۵۳	از شهر زیبا تا قریه کوچک
۴۵۵	درآمد کاروان حج
۴۵۶	اهمیت گمرک بازرگانی
۴۵۸	مالیات اسلامی عبادان

۴۶۰	اوضاع اقتصادی آبادان در دوره ی شیخ خزعل
۴۶۴	انگلیسی ها و اقتصاد نفتی در آبادان
۴۷۷	ملی شدن صنعت نفت و تأثیر آن بر آبادان
	صادرات نفت از پالایشگاه آبادان بعد از تشکیل کنسرسیوم تا انقلاب
۴۸۷	اسلامی ۱۳۵۷
۴۹۰	گسترش فعالیت های اقتصادی در آبادان
۴۹۳	صنعت تصفیه ی نفت
۴۹۵	مجتمع پتروشیمی آبادان
۵۰۰	شرکت شیمیایر، بازار آزاد
۵۰۱	مشخصات واحدهای صنعتی و کارگاهی شهرستان آبادان
۵۰۲	دیگر صنایع مدرن
۵۰۴	فعالیت های تجاری و بازرگانی
۵۰۹	امور مالی
۵۱۱	بخش خدمات
۵۱۷	کشاورزی
۵۲۸	دامداری
۵۳۱	صید و صیادی
۵۳۶	معادن
۵۳۷	منابع
۵۴۶	فصل ششم
۵۴۶	بخش مرکزی آبادان و آبادیهای بخش مرکزی

۵۴۷	بخش مرکزی - آبادان (مرکز شهرستان)
۵۴۷	جغرافیای طبیعی: اقلیم
۵۴۷	توپوگرافی
۵۴۸	جغرافیای انسانی - خصوصیات جمعیتی
۵۵۰	امکانات بهداشتی و درمانی
۵۵۰	امکانات آموزشی - آموزش و پرورش
۵۵۰	آموزش عالی
۵۵۱	امکانات تأسیسات زیر بنایی
۵۵۲	گمرک و بندر آبادان
۵۵۳	فرودگاه بین المللی آبادان
۵۵۴	قابلیت های فرودگاه آبادان
۵۵۵	مختصات جغرافیایی و ظرفیت ها
۵۵۶	اولین آژانس مسافرت و جهان گردی در ایران
۵۵۸	جغرافیای اقتصادی
۵۵۸	نقش اداری سیاسی و استراتژیکی
۵۵۹	صنعت
۵۵۹	نقش مبادلاتی و تجاری
۵۶۰	نقش خدماتی
۵۶۱	کشاورزی
۵۶۱	شیلات
۵۶۱	راهها و حمل و نقل

- ۵۶۲ سازمان منطقه آزاد اروند (آبادان و خرمشهر)
- ۵۶۳ نواحی صنعتی آبادان
- ۵۶۴ آبادیهای بخش مرکزی - بهمنشیر جنوبی (دهستان)
- ۵۶۸ آبادیها - ابوشانک (مرکز دهستان)
- ۵۶۹ تنگه سه
- ۵۷۰ تنگه دو
- ۵۷۱ تنگه یک
- ۵۷۳ دلگه
- ۵۷۴ سیحان
- ۵۷۵ قفاص
- ۵۷۶ ملاکه
- مشخصات جغرافیایی مزارع و مکانهای شهرستان آبادان، بخش مرکزی،
- ۵۷۸ دهستان بهمنشیر جنوبی
- ۵۸۰ بهمنشیر شمالی
- ۵۸۳ آبادیها - آلبو عبادی
- ۵۸۴ خرخره
- ۵۸۵ رده مدن
- ۵۸۶ رده سادات
- مشخصات جغرافیایی مزارع و مکانهای شهرستان آبادان، بخش مرکزی،
- ۵۸۸ دهستان بهمنشیر شمالی
- ۵۸۸ شلاهی

- ۵۹۳ شهر چوئبده - موقعیت جغرافیایی چوئبده
- ۵۹۵ چوئبده دو
- ۵۹۶ چوئبده سه
- ۵۹۷ چوئبده یک
- ۵۹۸ تأسیس چوئبده
- ۵۹۹ اقتصاد چوئبده
- ۵۹۹ ساکنان چوئبده و خصوصیات اجتماعی
- ۶۰۱ جنگ شهر در ۱۳۳۰ شمسی
- ۶۰۱ چوئبده در زمان جنگ - ملی عراق علیه ایران
- ۶۰۲ نمایندگان شورای شهر چوئبده
- ۶۰۳ شهرداران و امام جمعه های چوئبده
- ۶۰۴ آبادیها
- ۶۰۴ درویشیه
- ۶۰۵ رده طاهها
- ۶۰۶ رستمیه
- ۶۰۷ رمیله
- ۶۰۸ سید حسن حکیم
- ۶۰۹ شلحه امام حسن عسگری
- ۶۱۰ شلحه ثوامر
- ۶۱۲ شلحه حاج حسین
- ۶۱۳ صیداویه

۶۱۴	طره بخاخ
۶۱۵	طره خضر
۶۱۷	مقیطیه
۶۱۸	نقشه حیر
	مشخصات جغرافیایی مزارع و مکانهای، شهرستان آبادان، بخش مرکزی،
۶۲۰	دهستان شلامی
۶۲۲	تصاویر
۶۲۷	منابع
۶۲۸	فصل هفتم
۶۲۸	بخش اروند کنار و نادهای آن
۶۲۹	بخش اروند کنار (مرکز بخش)
۶۲۹	جغرافیای طبیعی - اقلیمی
۶۳۰	جغرافیای انسانی - خصوصیات جمعیتی
۶۳۲	خصوصیات فرهنگی و اجتماعی
۶۳۲	وجه تسمیه
۶۳۲	چگونگی پیدایش و قدمت تاریخی
۶۳۲	آثار و ابنیه تاریخی
۶۳۳	اماکن مذهبی
۶۳۳	امکانات آموزشی
۶۳۳	امکانات و تأسیسات زیر بنایی
۶۳۴	تأسیسات و امکانات بندری و گمرکی

- ۶۳۵ جغرافیای اقتصادی - کشاورزی
- ۶۳۶ راهها و حمل و نقل
- ۶۳۷ بخشداران و شهرداران اروند کنار
- ۶۳۸ نمایندگان شورای شهر و امام جمعه های چوئبده
- ۶۳۹ آبادیهای بخش اروند کنار - مینوبار (دهستان)
- ۶۴۲ آبادیها - آلبو حمید
- ۶۴۳ ابو خضرائی
- ۶۴۴ ابوشکر
- ۶۴۶ ابو عقاب
- ۶۴۷ ابو غزلان
- ۶۴۸ خزعلی آباد
- ۶۴۹ خسرو آباد
- ۶۵۰ عاشوری
- ۶۵۱ کوت شنوف
- ۶۵۲ نهر ابو دیره
- ۶۵۳ نهر سلیم
- ۶۵۴ نهر کوت
- ۶۵۵ نهر عفادله
- ۶۵۶ نهر مقام
- ۶۵۸ نصار (دهستان)
- ۶۶۲ آبادیها - ابو صدرین

۶۶۳	محسن
۶۶۳	نهر آبوصید
۶۶۴	نهر ابواعظم
۶۶۵	نهر ابودهن
۶۶۶	نهر ابوشانک
۶۶۷	نهر ابوفلفا
۶۶۹	نهر ابونبود
۶۷۰	نهر ارازه
۶۷۱	نهر ازرق
۶۷۲	نهر المساعدی
۶۷۳	نهر حمید
۶۷۴	نهر حمیسه
۶۷۵	نهر رفیع
۶۷۶	نهر سعدونی
۶۷۷	نهر سن
۶۷۸	نهر سید یوسف
۶۷۹	نهر طلیب
۶۸۰	نهر عراضه
۶۸۱	نهر عریض
۶۸۲	نهر عوج آبوحیه
۶۸۳	نهر کوت

۶۸۴	نهر کریم و ناصر
۶۸۵	نهر مچری
۶۸۶	نهر مسجد
۶۸۷	نهر نقشه نصار
	مشخصات جغرافیایی مزارع و مکانهای شهرستان آبادان، بخش اروند کنار،
۶۸۹	دهستان نصار
۶۹۴	نو آباد (دهستان)
۶۹۷	آبادیها - بجاچره
۶۹۸	نهر ابتر
۶۹۹	نهر بی کس
۷۰۰	نهر حاج محمد
۷۰۱	نهر عوفی
۷۰۲	نهر ناهی
	مشخصات جغرافیایی مزارع و مکان های شهرستان آبادان، بخش اروند رود،
۷۰۳	دهستان نو آباد
۷۰۴	فهرست آبادیهای شهرستان آبادان
۷۰۷	تصاویر
۷۳۳	منابع

مقدمه

به نام خدا

حضرت علی (ع) می فرمایند: «حقایق زندگی گذشتگان را تصدیق کن و از حوادث گذشته تاریخ، برای آینده عبرت گیر که حوادث روزگار با یک دیگر همانند بوده و پایان دنیا به آغازش می پیوندد» «تاریخ چیست؟ تاریخ فقط آگاهی بر رویدادهای گذشته نیست. تاریخ گذشته ای است که زمان حال را می سازد و حرکتی است که زمان حال را با آینده پیوند می دهد.

تاریخ شرح جریان چگونگی بودن و چگونگی شدن انسان هاست. تاریخ فقط شناخت گذشته انسان نیست، بلکه شناخت علل چگونگی شکل گیری روش زندگی انسان ها و جمعیت ها و اقوام ملل نیز هست. تاریخ می تواند در مسیر حرکت زمان که گذشته را به حال و حال را به آینده متصل می کند و ادامه حرکت انسان ها را در این مسیر برای وصول به هدف نهایی که انسان شدن و تکامل است، میسر می سازد. تاریخ از مجموعه حوادثی شکل گرفته که جملگی در بستر مکان، ظهور و بروز یافته اند اما نباید فراموش کرد که اعتبار مکان ها به انسان هایی است که در آن زیسته اند.

تاکنون چندین کتاب در خصوص آبادان نوشته شده است. هر کس کوشیده آبادان را از منظری خاص مورد بررسی قرار دهد. در این سالها کوشیده ام تمام مطالب و موضوعاتی را که می توانست گرد ابهام و غربت را از چهره ی تاریخ این شهر بزدايد بدون هیچ گونه غرض ورزی در این کتاب گردآوری کنم. شناخت و مطالعه ی تاریخ آبادان بدون آشنایی با تاریخ ایران و خوزستان و وقایع جنگ تحمیلی، میسر و مقدور نمی باشد. سخن گفتن از تاریخ این منطقه کاری بس دشوار است. کار فرهنگی و تحقیق در آبادان امری

دشوار بود در این چند سال، خیلی ها با اطلاعاتی نداشتند یا اگر داشتند نسبت به دادن اطلاعات حساست به خرج می دادند و یا دادن اطلاعاتشان قطره چکان بوده است. تا آنجا که می دانیم هر شهر و استانی به مفاخر و بزرگان و تاریخ و میراث گذشته ی خود می بالد و افتخار می کند و مردمان آن اجازه نمی دهند کتاب یا نوشته ای «ولو به درستی» بر علیه فرهنگ و تاریخ شهرشان منتشر گردد اما می بینیم کتابی با عنوان کتاب «تاریخ پانصد ساله ی خوزستان» که توسط آقای احمد کسروی با قلمی از روی بغض و عداوت نسبت به تشیع و مردم این خطه نوشته می شود و دوره ی افتخار و عزت تشیع در این استان را زیر سوال می برد و به قضا کسی سخنی نمی گوید بلکه کتاب او مجدداً در سالهای اخیر تجدید چاپ شده و در بین استان توزیع می گردد. البته استاد گرانقدر و پژوهشگر معاصر «عبدالنبی قیم» در کتاب تاریخ پانصد ساله ی خوزستان خود توانسته به بهترین وجه و از روی انصاف پرده از واقعیت بردارد و آقای رسا به دفاع از هویت و پیشینه ی تاریخی این خطه پردازد و بی انصافی و کجروی ها را تاریخ سازی آقای کسروی را به روش علمی اثبات نماید و بنده نیز که سالها به تحقیق و پژوهش در این زمینه مشغول بودم در دو فصل از کتاب خویش، بیشتر به نوشته های ایشان بسط کردم. امیدوارم چاپ این مجموعه زمینه ی همکاری بعدی مردم و مسئولین را به همراه داشته باشد. تاریخ این شهر غنی تر و پر بارتر گردد. با وجود تمام کم لطفی ها و بی مهری هایی که از برخی مسئولین دیدم باز مشتاقم تا اگر عمری باقی بود تحقیقاتی جامع و کامل از شهدای استان خوزستان و مشاهیر و مفاخر آن به عمل آورم. عقب ماندگی و کمبودهایی که بعد از جنگ دامنگیر این شهر شده، شاید در هیچ جای ایران سابقه نداشته باشد. مردم در این شهر برای نیازهای اولیه و حیاتی خود تلاش می کنند این در حالی است که در چند دهه ی پیش از این،

آبادان دروازه‌ی ورود صنعت و تکنولوژی و تمدن مدرنیته و اقتصاد نوین به ایران بوده است. واقعیت این است که بعد از جنگ با وجود تلاش برخی از مسئولین دلسوز این شهرستان، آبادان مورد بی‌مهری قرار گرفت. در این سالهای اخیر مناطق فراوانی از کشور رو به آبادانی آورد و پیشرفت این مناطق هم مشهود است اما آبادان فاقد بسیاری از امکانات و حتی نیازمندیهای اولیه‌ی خود می‌باشد. آبادان تنها شهر ایران است که مکان تفریحی آن فقط و فقط خلق و خوی مردمش است. تمام کسانی که به آبادان می‌آیند نه به خاطر بناهای تاریخی‌اش (که البته دارد)، نه به خاطر جنگل‌های سرسبز و نه به واسطه ساحل روندش فقط و فقط به خاطر مردمی است که خودشان را به راحتی با دیگران وفق می‌دهند و این تنها محرکی است که باعث می‌شود باور کنیم آبادان زنده است و هیچ وقت از بین نمی‌رود. آبادان تنها شهر ایران است که فکر می‌کنم آرزوی بزرگ مردمش بازگشت به گذشته است ولی هیچ یک از شهرهای ایران حاضر نیستند به گذشته‌ی خود بازگردند.

بی‌تعارف و بدون اغراق باید گفت: هیچ شهری در ایران به اندازه‌ی آبادان وفاداری خود را به اسلام و انقلاب ثابت نکرده است.

شرح این هجران و این سوز جگر این زمان بگذرد تا وقت دیگر

ناگفته نماند این کتاب خالی از اشکال و نقص نیست و چنانچه اطلاعات بهتر و بیشتری در خصوص تاریخ آبادان عنوان شود با کمال تواضع و خضوع می‌پذیرم. بیشترین منابع مورد استفاده در این کتاب، از این کتب اخذ گردیده است: ۱- فرهنگ جغرافیایی آبادیهای استان خوزستان - شهرستانهای آبادان، خرمشهر، دشت آزادگان، ۲- انگلو و

بنگلو در آبادان: ایرج ولی زاده، ۳- تاریخ آبادان در روزگار اسلامی: حسن جلالی عزیزیان، ۴- جامعه شناسی آبادان: عبدالعلی لهستانی زاده، ۵- ۵۰ سال نفت ایران: مصطفی فاتح، ۶- ۳۰ سال نفت ایران از ملی شدن نفت تا انقلاب اسلامی: قباد فخیمی، ۷- خوزستان و تمدن دیرینه آن: ایرج افشار، ۸- آبادان در تاریخ اسلامی: علی طرفی، ۹- نبردهای شرق کارون به روایت فرماندهان: سید علی بنی لوحی، هادی مراد پیری، ۱۰- سیری در جنگ ایران و عراق آغاز تا پایان: محمد درودیان، ۱۱- پانصد سال تاریخ خوزستان: عبدالنبی قیم، ۱۲- شعبان ماهیت فکری - اجتماعی و فرآیند تحولات تاریخی: محمدعلی رنجبر، ۱۳- تاریخ سیاسی معاصر ایران: سید جلال الدین مدنی ۱۴- خاطرات حجت الاسلام والمسلمین غلامحسین جعفری: تدوین مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۵- فراز و فرود شیخ خزعل: عبدالنبی قیم، ۱۶- فتیله علی دوانی، ۱۷- خدمات متقابل اسلام و ایران: مرتضی مطهری. در پایان از تمام سرزنانی که به هر نحو مرا در گردآوری این مجموعه یاری نمودند صمیمانه تشکر می کنم.

- ۱- فرمانداری محترم شهرستان آبادان
- ۲- سازمان منطقه آزاد اروند
- ۳- شورای شهر آبادان
- ۴- روابط عمومی شهرداری شهرستان آبادان
- ۵- مدیریت محترم فرودگاه بین المللی آبادان
- ۶- بنیاد شهید شهرستان آبادان
- ۷- اداره ی آموزش و پرورش شهرستان آبادان
- ۸- روابط عمومی شرکت نفت آبادان

- ۹- دانشکده نفت شهید تندگویان آبادان
- ۱۰- اداره ی جهاد کشاورزی شهرستان آبادان
- ۱۱- اداره ی راه و شهرسازی آبادان
- ۱۲- دادگستری شهرستان آبادان
- ۱۳- اداره اوقاف و امور خیریه آبادان
- ۱۴- اهالی محترم چونبده
- ۱۵- بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس استان اصفهان
- ۱۶- فرماندهی نیروی انتظامی استان اصفهان - اداره امور ایثارگران
- ۱۷- مهندس سید عادل موسوی
- ۱۸- مهندس سید ناصر موسوی
- ۱۹- بهمن علی بیگی
- ۲۰- مهندس شهاب صدیقی
- ۲۱- حامد عطشانی
- ۲۲- مهندس رضا ندیمی
- ۲۳- مهندس علی تفنگچی مہیاری
- ۲۴- سهیلا تفنگچی مہیاری
- ۲۵- مهندس احسان سلیمانی
- ۲۶- جعفر شریعات
- ۲۷- سید یونس موسوی جرف
- ۲۸- علی پارسا
- ۲۹- بابک گشتی زاده

- ۳۰- عظیم فرحانی
- ۳۱- وحید وحیدی
- ۳۲- استاد شاهین عرب
- ۳۳- سید علی احمدیان
- ۳۴- استاد شیخ علی طرفی
- ۳۵- مهندس محمد کیوانیان
- ۳۶- مهندس آرمان محمودی
- ۳۷- عبدالعلی فرحانی
- ۳۸- سید حسین موسوی اصل
- ۳۹- احد لطفی
- ۴۰- سعید پورهمزای
- ۴۱- محسن بشیری گورتی
- ۴۲- اعظم قاسمی زاده
- ۴۳- مهندس شیماء السادات موسوی
- ۴۴- استاد مریم تفنگچی
- ۴۵- خدیجه سادات رجبی
- ۴۶- حسین پایدار اردکانی
- ۴۷- لطیف پور سعدون بغلانی
- ۴۸- و به یاد مرحومه معصومه چعبی که انگیزه ی نگارش این کتاب را سبب شد.

سید عارف موسوی - ۱۳۹۳/۱/۲۹